

KASBIY TA'LIMDA MODUL TEXNOLOGIYASI ASOSIDA O'QUV JARAYONINI LOYIHALASHNING ILMIY-METODIK ASOSLARI

Ahmatova Farzona

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Pedagogika yo'nalishi magistranti

Annotatsiya. *Ushbu maqolada kasbiy ta'lim tizimida modul texnologiyasi asosida o'quv jarayonini loyihalashning ilmiy-metodik asoslari tahlil qilinadi. Modul texnologiyasining mazmuni, didaktik tamoyillari, o'quv jarayonini tashkil etish bosqichlari, o'quv rejalari va modullarni ishlab chiqish metodlari yoritilgan. Shuningdek, modul texnologiyasining kompetensiyaviy yondashuv bilan uyg'unligi, kasbiy malakalarni bosqichma-bosqich shakllantirishdagi afzalliklari hamda uni amaliyotga joriy etish jarayonidagi ilmiy-metodik talablarga e'tibor qaratiladi. Tadqiqot kasbiy ta'lim muassasalarida modul asosida o'quv jarayonini loyihalash, monitoring qilish, baholash va takomillashtirishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *modul texnologiyasi, kasbiy ta'lim, o'quv jarayonini loyihalash, kompetensiya, modul dasturi, didaktik tamoyillar, o'quv materiallari, baholash mezonlari, metodik ta'minot.*

Аннотация. *В данной статье анализируются научно-методические основы проектирования учебного процесса на основе модульной технологии в системе профессионального образования. Освещаются содержание, дидактические принципы модульной технологии, этапы организации учебного процесса, учебные планы и методы разработки модулей. Также будет уделено внимание сочетанию модульной технологии с компетентностным подходом, преимуществам поэтапного формирования профессиональных компетенций и научно-методическим требованиям в процессе ее внедрения в практику. Исследование служит для разработки эффективных механизмов*

проектирования, мониторинга, оценки и совершенствования учебного процесса на модульной основе в профессиональных образовательных учреждениях.

Ключевые слова: модульная технология, профессиональное обучение, проектирование учебного процесса, компетентность, модульная программа, дидактические принципы, учебный материал, критерии оценки, методическое обеспечение.

Annotation. This article analyzes the scientific and methodological foundations of the design of the educational process on the basis of modular technology in the professional education system. The content of module technology, didactic principles, stages of organizing the educational process, training plans and methods of developing modules are covered. Also, attention will be paid to the compatibility of modular technology with a competency approach, the advantages in the gradual formation of professional qualifications, as well as the scientific and methodological requirements in the process of its introduction into practice. The study serves to develop effective mechanisms for the design, monitoring, evaluation and improvement of the educational process on a modular basis in professional educational institutions.

Keywords: modular technology, professional education, educational process design, competence, modular program, didactic principles, educational material, evaluation criteria, methodological support.

Bugungi globallashuv sharoitida kasbiy ta'lim tizimidan mehnat bozorining talablariga mos, malakali, tashabbuskor, texnologik savodxon va mustaqil fikrlay oladigan mutaxassislarni tayyorlash talab etiladi. Ta'limni modernizatsiya qilish jarayonida o'qitish texnologiyalarini qayta ko'rib chiqish, an'anaviy yondashuvlardan modul texnologiyasiga o'tish pedagogik jarayonning samaradorligini sezilarli oshirishga xizmat qiladi.

Modul texnologiyasi o'quv jarayonini alohida bloklar (modullar) asosida tashkil etadi va har bir modul o'z ichida yakuniy natijaga erishishga qaratilgan

mustaqil didaktik birlik bo'lib, unda maqsad, mazmun, metodlar, shakllar, monitoring va baholash vositalari mujassam bo'ladi. Bu texnologiya o'quvchining individual o'zlashtirish tezligini hisobga olgan holda ta'lim olishiga imkon yaratadi.

Maqolada modul texnologiyasi asosida o'quv jarayonini loyihalashning ilmiy-metodik asoslari chuqur tahlil qilinadi, amaliy jihatlar yoritiladi va metodik takliflar beriladi.

Modul — bu o'quv jarayonining mantiqiy tugallangan, mustaqil tarkibiy qismi bo'lib, unda o'quv maqsadlari, o'quv faoliyatini tashkil etish jarayoni, baholash mezonlari va amaliy topshiriqlar bir butunlikda jamlanadi.

Modul texnologiyasi kompleks yondashuv, tizimlilik, bosqichma-bosqich o'qitish, o'quvchi faolligini oshirish, kompetensiyaviy natijalarga yo'naltirish, o'zlashtirishning individuallashtirilishi asoslanadi.

Yaxlitlik tamoyili — modul barcha o'quv jarayonini o'z ichiga oladi.

Moslashuvchanlik — har bir modul mustaqil o'zgartirilishi, qo'shilishi yoki almashtirilishi mumkin.

Natijaviylik — modul yakunida o'quvchida aniq kompetensiyalar shakllanadi.

Raqobatbardoshlik tamoyili — modul mazmuni mehnat bozori talablariga mos bo'ladi.

Shaxsga yo'naltirilganlik — o'quvchi o'z sur'ati asosida o'rganadi.

Modulni loyihalash — bu ilmiy asoslangan, bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan jarayon bo'lib, unda o'quv mazmunini tizimlashtirish, maqsadlarni aniqlash va kompetensiyalarni shakllantirish ustuvor hisoblanadi.

Jadval 1. Modulni loyihalash jarayonining bosqichlari

№	Bosqich	Mazmuni	Uslubiy vazifalar
1.	Ehtiyojlarni tahlil qilish	Mehnat bozori, malaka talablari, kasb standartlari o'rganiladi	O'quv maqsadi va natijalarni aniqlash
2.	Maqsadlarni belgilash	Asosiy va yordamchi kompetensiyalar belgilanadi	O'quv natijalari taksonomiyasini yaratish

3.	O'quv mazmunini shakllantirish	Teoriya, amaliy ishlar, laboratoriya mashg'ulotlari, testlar	O'quv materiallarini modullar bo'yicha taqsimlash
4.	Metod va shakllarni tanlash	Loyiha usuli, muammoli ta'lim, amaliy mashqlar, seminarlar	Faol o'qitish strategiyasini belgilash
5.	Baholash tizimini yaratish	Kirish testi, joriy nazorat, yakuniy baholash	Baholash mezonlari (rubrikalar)ni ishlab chiqish
6.	Modulni tatbiq etish	Mashg'ulotlarni o'tkazish, monitoring qilish	O'quvchilar o'zlashtirishini tahlil qilish
7.	Takomillashtirish	Modullarni zamonaviylashtirish, yangilash	Oraliq tahlil asosida takliflar kiritish

Har bir modul quyidagi tarkibiy qismlardan iborat bo'ladi: Kirish qismi, Modul pasporti, Maqsad va kutiladigan natijalar, O'quv faoliyatining reja-jadvallari, Asosiy o'quv material, Nazariy ma'lumotlar, Amaliy topshiriqlar, Ishchi daftar materiallari, Trening mashg'ulotlari, Mustaqil ta'lim topshiriqlari, Baholash mezonlari, Yakuniy amaliy yoki nazariy nazorat

Modul texnologiyasining ustunliklari quyidagilardan iborat: O'quv jarayonining aniq va mantiqiy tuzilishi, O'quvchining mustaqilligini oshirishi, Bilim va ko'nikmalarni bosqichma-bosqich rivojlantirish, Har bir o'quvchi o'z sur'atiga mos ravishda o'qiy oladi, Amaliyot ulushi ortadi, O'qituvchi ta'lim jarayonini boshqaruvchi rolida ishtirok etadi, Natijalarning aniq baholanishi.

Shuningdek, modul texnologiyasi "hayot davomida o'qish" kompetensiyasini shakllantirishda juda samaralidir.

Modul texnologiyasida baholash jarayoni aniq mezonlar asosida amalga oshiriladi. Baholashning asosiy turlariga O'quvchilarning tayyorgarlik darajasini aniqlash uchun testlar yoki suhbatlar, Amaliy topshiriqlar, laboratoriya ishlari, jurnallar. Modul yakunida test, loyiha yoki amaliy topshiriq orqali baholanadi.

Jadval 2. Modul bo'yicha baholash mezonlari

№	Baholash turi	Vazifasi	Qo'llaniladigan vositalar
1.	Kirish nazorati	O'quvchining boshlang'ich tayyorgarligini aniqlash	Test, anketa
2.	Joriy nazorat	O'zlashtirish jarayonini nazorat qilish	Amaliy ishlar, mini-loyihalar
3.	Oraliq nazorat	Modullar bo'yicha kompetensiyalar shakllanganlik darajasini aniqlash	Og'zaki savol-javob, yozma topshiriqlar
4.	Yakuniy nazorat	Modul yakunidagi umumiy natijani baholash	Imtihon, yakuniy loyiha

Modul texnologiyasini samarali tatbiq etish shartlarini ko'rib chiqamiz. O'qituvchilarning modul texnologiyasi bo'yicha malakasini oshirish. Modullar uchun metodik qo'llanmalar yaratish. Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish. Simulyatorlar, virtual laboratoriyalarni qo'llash. Baholash mezonlarini standartlashtirish. Ta'lim jarayonini monitoring qilish uchun elektron tizim yaratish

XXI asrda modul texnologiyasi raqamli ta'lim vositalari bilan uyg'unlashgan holda yanada samarali bo'ladi. Raqamli resurslar modul mazmunini vizuallashtiradi, vaqtni tejaydi va o'quvchilarda motivatsiyani oshiradi.

O'quv jarayoniga Elektron modul dasturlari, Video-leksiyalar, Virtual laboratoriyalar, Onlayn testlar, Sun'iy intellekt asosida baholash tizimi, Multimediali taqdimotlar ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Modul texnologiyasi kasbiy ta'lim tizimida o'qitish samaradorligini oshiruvchi, kompetensiyalarni bosqichma-bosqich shakllantiruvchi va o'quvchilarni mustaqil ta'limga yo'naltiruvchi eng muhim pedagogik texnologiyalardan biridir. O'quv jarayonini modul asosida loyihalash ilmiy-metodik yondashuv talab qiladi, chunki modulning aniq maqsadga yo'naltirilganligi, tashkiliy tuzilmasi va baholash tizimi ta'limning yakuniy natijasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Modul texnologiyasi asosida o'quv jarayonini tashkil etish natijasida o'quvchilar mehnat bozoridagi talablar asosida raqobatbardosh, mustaqil fikrlovchi mutaxassislar sifatida shakllanadi. Ushbu maqolada keltirilgan ilmiy-metodik yondashuvlar kasbiy ta'lim muassasalarida modul texnologiyasini takomillashtirish uchun amaliy ahamiyatga egadir.

ADABIYOTLAR

1. Andreev A.A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Moskva: Akademiya, 2019.
2. Selevko G.K. Sovremennyye obrazovatelnye tekhnologii. – Moskva, 2018.
3. Xolmurodov Sh., Ergashev D. Modul ta'lim texnologiyasi metodikasi. – Qarshi: QDU, 2022.
4. Tursunov S. Kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi. – Toshkent, 2023.
5. UNESCO. Modular Training Systems in Vocational Education. Paris, 2020.
6. OECD Skills Outlook. – Paris, 2021.
7. Karimov M. Kasbiy ta'limda innovatsion yondashuvlar. – Toshkent, 2022.
8. Pedagogik innovatsiyalar. Innovatsion rivojlanish nashriyoti. – Toshkent, 2021.